

Akavan 13 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestön yhteinen hallitusohjelmakannanotto

Akavan 13 ammattijärjestöä edustavat koko sosiaali- ja terveydenhuollon korkeakoulutettuja ammattilaisia, asiantuntijoita, esimiehiä ja johtoa. Olemme yhdessä valmistelleet esityksen hallitusohjelman sosiaali- ja terveydenhuollon kirjauksista, jotka koskevat:

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista
2. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasturvallisuutta

Tämän asiakirjan lopussa on järjestöjen yhteystietojen lisäksi myös linkit järjestöjen omiin tavoitteisiin, joista löytyy laajemmin lisämateriaalia sosiaali- ja terveydenhuollon hallitusohjelmakirjausten taustaksi. Tarjoamme mielellämme laajaa asiantuntemustamme hallitusohjelman rakentamiseksi vuosille 2019-2023.

Akavan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestöt:

Akavan 13 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestön esitys hallitusohjelmaan

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista tarvitaan

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen valmistelun myötä tieto ja ymmärrys sosiaali- ja terveydenhuollomme vahvuuksista ja kipupisteistä on selkiytynyt. Valtakunnallisen ratkaisun tulee perustua tälle asiantuntijatiedolle. Sote-uudistusta ei pidä paketoida muihin rakenteellisiin uudistuksiin, vaan sitä tulee edistää sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeista lähtevin perusteluin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmisteluun on käytetty merkittävästi asiantuntijoiden aikaa ja osaamista. Tätä valmistelutyötä ei pidä heittää hukkaan, vaan jatkaa turvaamalla alueelliselle työlle pikaisesti riittävät resurssit.

Perustason sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden vahvistaminen on välttämätöntä ja työ tulee aloittaa välittömästi: Terveyskeskuksiin tarvitaan nykyistä enemmän ja monipuolisempaa osaamista. Asiakkaan on päästävä hoitoon nopeammin, hoitokokonaisuus tulee voida toteuttaa kohtuullisessa ajassa, ja hänen palvelutarpeisiinsa tulee vastata kokonaisvaltaisesti jo perustasolla. Ennaltaehkäiseviä palveluja on vahvistettava kustannusten nousun hillitsemiseksi.

Asiakasmaksut eivät saa muodostua palveluiden tarpeenmukaisten käytön esteeksi. Maksujen perimisestä koituu nykyisellään turhia hallintokustannuksia ja kohtuuttomia ongelmia yksilötasolla. Sosioekonomisia terveys- ja hyvinvointieroja lisäävä maksujärjestelmä tulee uudistaa alentamalla asiakasmaksujen osuutta rahoituksessa. Tällä hetkellä julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksut ovat Suomessa Pohjoismaiden korkeimmat.

Terveyden- ja hyvinvoinnin edistämistyötä ei pidä eriyttää muusta sotesta. Ammattihenkilöiden asiakas- ja potilastyöstä on jäätävä aikaa myös rakenteelliselle asiantuntijatyölle, ja yksilöiden lisäksi on kiinnitettävä huomiota yhteisöterveyden ja -hyvinvoinnin edistämiseen.

Vaatimukset

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen on tehtävä kuntia laajemmilla väestöpohjilla. Sekä sosiaali- että terveyspalveluiden järjestäminen edellyttää riittävää väestöpohjaa.
- Uudistuksen valmistelutyössä tulee turvata henkilöstön edustus.
- Sote-palvelujen julkisen tuotannon siirrot on tehtävä huolella. Asiakkaan ja potilaan valinnanvapautta voidaan tämän jälkeen edistää vaiheittain, niissä palveluissa, jotka soveltuvat valinnanvapauteen.
- Itsenäisten ammatinharjoittajien, pienten yritysten ja järjestöjen asema tulee turvata.
- Palveluiden järjestäjällä on oltava sosiaali- ja terveydenhuollon laaja-alaista järjestämis-, hankinta- ja kilpailuttamisosaamista.
- Hankinnoissa ja kilpailutuksissa on huomioitava sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön ensisijaisuus suhteessa hankintalakiin: kilpailutukset eivät saa vaarantaa asiakkaan tai potilaan terveyttä ja hyvinvointia.
- Uudistus tarvitsee valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden valvonnan uudistamista, valvonnan resurssien lisäämistä sekä valvonnan menetelmien kehittämistä.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillisuus tulee uudistuksessa huomioida niin organisaatioiden rakenteissa kuin johtamisessa.
- Asiakasmaksujen osuutta sote-palveluiden rahoituksessa tulee pienentää.
- Asiakasmaksuille tarvitaan yhtenäinen maksukatto.
- Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja ehkäisevä työ sekä kunnissa että itsehallintoalueilla on turvattava.

2. Asiakas- ja potilasturvallisuus on nostettava sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen kärkeen

Vanhusten hoivaa koskevien epäkohtien paljastuminen on nostanut esiin vakavan puutteen sote-palveluiden laadusta ja valvonnan toimivuudesta. Akavalaiset sote-järjestöt haluavat nostaa potilas- ja asiakasturvallisuuden palveluiden valvonnan ja kehittämisen keskiöön.

Potilas- ja asiakasturvallisuuden suojaaminen on tärkeä, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työhön keskeisellä tavalla kuuluva tehtävä. Sitä voidaan pitää sellaisena toimintaa ohjaavana periaatteena, jonka työntekijät omaksuvat sekä koulutuksensa, kokemuksensa että ammattietiikkansa perusteella. Koulutuksesta ja osaamisesta ei ole varaa tinkiä.

Omaavalvonnan tarkoituksena on parantaa hoidon/palvelun laatua, sekä asiakkaiden ja potilaiden oikeusturvaa. Toimiva omaavolventa edellyttää organisaatiokulttuuria, jossa turvallisuus- ja laatuongelmien sekä niitä korjaavien toimien esiin tuominen nähdään työyhteisön yhteisenä eettisenä vastuunkantona.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö edellyttää, että toiminnan on oltava ammatillisesti ja tieteellisesti asianmukaista, näyttöön ja hyviin hoito- ja kuntoutuskäytäntöihin perustuvaa, laadukasta ja turvallista. Osaaminen on laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalveluiden tae, ja valvonnan toimivuuden edellytys.

Vaatimukset

- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattien harjoittaminen tulee jatkossakin olla lailla säädeltyä, rekisteröityä ja valvottua.
  - Työntekijöiden ammatinharjoittamisoikeus ja mahdolliset ammatinharjoittamiseen kohdistetut rajoitukset tulee voida tarkistaa julkisesta rekisteristä.
- Nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon laillistettujen ammattien koulutusvaatimuksia ei tule heikentää. Osaaminen on laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalveluiden tae.
  - Kelpoisuuksien ja ammattipätevyyksien alentaminen on uhka asiakas- ja potilasturvallisuudelle.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvontaa tulee kokonaisuudessaan uudistaa, lisätä ja tehostaa. Valvonnan tulee koskea niin julkista kuin yksityistä palvelutuotantoa.
  - Kuntien ja valvontaviranomaisten resursseja ja valvontakeinoja tulee lisätä. Lakien rikkomisesta on sanktioitava.
- Sote-palveluihin liittyvien epäkohtien ilmoitusvelvollisuudesta tulee säätää yhtenäisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä. Ilmoituksen tehneiden työntekijöiden oikeusturvasuojaa pitää vahvistaa.
  - Potilas- ja asiakasturvallisuuden suojelu sisältyy sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammatilliseen perus-, jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä johtamiskoulutukseen.
- Potilas- ja asiakasturvallisuus on osa henkilöstön perehdytystä, vuosittaista täydennyskoulutusta ja osaamisen arviointia.
  - Täydennys-, ja erikoistumiskoulutuksille on taattava riittävät resurssit.
  - Työntekijän oikeutta osallistua ammatin edellyttämään työpaikan ulkopuoliseen täydennyskoulutukseen tulee vahvistaa.
- Osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen on kirjattava osaksi omaavolventasuunnitelmaa.
  - Ammattihenkilörekisterin rinnalle tarvitaan koulutusrekisteri.
  - Täydennyskoulutusosoikeudesta ja työnantajien velvollisuudesta vastata koulutuksen kustannuksista, tulee säätää vahvemmin.

Akavan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestöt, yhteystiedot

Akavan sairaanhoitajat ja Taja, toiminnanjohtaja Kukka Junno
kukka.junno@taja.fi p. 040 507 3648
http://www.taja.fi/site/assets/files/2489/sote_resepti.pdf

Farmasialiitto, toimitusjohtaja Riitta Uusi-Esko
riitta.uusi-esko@farmasialiitto.fi p. 0400 688 679

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia, puheenjohtaja Tero Ristimäki
tero.ristimaki@talentia.fi p. 040 5832 657
<https://www.talentia.fi/eduskuntavaalit>

Agronomiliitto (ravitsemusterapeutit), toiminnanjohtaja Jyrki Wallin
jyrki.wallin@agronomiliitto.fi p. 040 901 1640

Suomen Fysioterapeutit, puheenjohtaja Tiina Mäkinen
tiina.makinen@suomenfysioterapeutit.fi p. 040 507 7382
<https://www.suomenfysioterapeutit.fi/ajankohtaista/fysioterapiaan-panostaminen-tuo-yhteiskunnalle-isoja-saastoja/>

Suomen Hammaslääkäriliitto, toiminnanjohtaja Matti Pöyry
matti.poyry@hammaslaakariliitto.fi p. 050 1892

Suomen Lääkäriliitto, toiminnanjohtaja Kati Myllymäki
kati.myllymaki@laakariliitto.fi p. 040 450 6354
<https://www.laakariliitto.fi/uutiset/linjauksia/laakariliiton-eduskuntavaalitavoitteet-2019/>

Suomen Psykologiliitto, puheenjohtaja Annarilla Ahtola
annarilla.ahtola@psyli.fi p. 040 687 7677
<https://www.psyli.fi/files/4423/Eduskuntavaalitavoitteet2019.pdf>

Suomen Puheterapeuttiliitto, toiminnanjohtaja Heta Piirto
heta.piirto@puheterapeuttiliitto.fi p. 040 505 2019
<https://puheterapeuttiliitto.fi/wp-content/uploads/2019/04/SPTLhallitusohjelmatavoitteet2019-2023.pdf>

Suomen Suuhygienistiliitto, puheenjohtaja Mari Heinonen
puheenjohtaja@suuhygienistiliitto.fi p. 050 3780 973

Suomen Terveystenhoitajaliitto, puheenjohtaja Tiina Mäenpää
tiina.maenpaa@terveydenhoitajaliitto.fi p. 044 542 0557
https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/files/693/Terveystenhoitajaliiton_vaalitavoitteet_pahkinankuossa.pdf

Suomen Toimintaterapeuttiliitto, puheenjohtaja Kristina Holmberg
kristina.holmberg@toimintaterapeuttiliitto.fi p. 040 759 5588
<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapia/>

Suomen Työterveyshoitajaliitto, puheenjohtaja Pilvi Österman
pilvi.osterman@gmail.com p. 0400 734476
<https://www.sthl.fi/site/assets/files/3727/tyoterveyshoitajaliiton-viestit-paattajille-200x180mm-web.pdf>